

BESZÉLGETÉSEK FŐÉPÍTÉSZEKKEL

Főépítészekkel folytatott korábbi beszélgetéseinkre hivatkozva meghívást kaptunk Pap Klára főtanácsos asszonytól, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Főépítési Titkárságának vezetőjétől, hogy az éppen esedékes területi főépítészeti értekezletet követően hallgassuk meg néhány területi főépítész véleményét, tapasztalatait. Az ORSZÁGÉPÍTŐ kérdéseire Dr. Tóth Zoltán, a Dél-dunántúli, Kiss Lajos, a Dél-alföldi és Arató András, a Kelet-magyarországi Területi Főépítész Iroda vezetői válaszoltak. A beszélgetést 1994. április 5-én rögzítettük; szerkesztett és rövidített változatban adjuk közre.

Országépítő:

Kérlek, hogy foglaljátok össze a feladataitokat és lehetőségeiteket illető tapasztalataitokat! Különösen érdekel, hogy milyen a kapcsolatotok a települési főépítészekkel és milyennek látjátok az ő helyzetüket.

Tóth Zoltán:

A területi főépítészek működését lehet többféleképpen minősíteni, de nem lehet függetleníteni attól a helyzettől, ami pillanatnyilag Magyarországon van. Nem lehet kiindulni egy olyan ideális helyzetből, ami nem létezik, és ennek alapján mondani, hogy nincs szükség főépítész hálózatra, amint az a legutóbbi *Országépítő*-ben megjelent. Mi tehát a valóság?

A kormányzati oldal az építésügyben, az építésügy irányításában széttagolt. Az önkormányzati oldal gyakorlatlan, és közismerten nem teljesen jól működik az önkormányzati törvény. Az építésügyi igazgatás szakmai színvonala, tagoltsága, alárendeltsége jelzi az építésügy imázsát. A tervezők nagyon nyers és kiforratlan piaci viszonyok mellett farkastörvények szerint dolgoznak, és nyilvánvalóan ki kell szolgálniuk a megbízók érdekeit. Ilyen helyzetben egyszerűen nem lehet kihagyni egy olyan független szakmai fórumot az építési folyamatból, amely nem hatósági jogosítványokkal dolgozik, hanem tanácsadó szerepköre van, de ezt kényszerpályán működteti, azaz nem lehet megkerülni, nem lehet azt mondani, hogy még tanácsot sem kérnek. Én ebben látom a területi főépítész szervezet leglényegesebb szerepét.

Vannak bizonyos, jogilag szabályozatlan esetek, amikor kötelező szakmai állásfoglalást kérni. A független szakmai vélemények akkor is hatékonyak, ha nem hatósági súlyúak. Vegyük példának a rendezési tervekhez kiadandó szakmai állásfoglalásokat, melyeket kötelező az önkormányzatnak kikérnie, de nem köti őt a terv jóváhagyásakor. Ha gyenge az építésügyi igazgatás, amely előkészíti a rendezési tervet; ha az önkormányzati testületnek nincs meg a megfelelő szakértelme; hogyha a tervező kiszolgálja a megbízót, és amit tőle kérnek, azt megrajzolja, és olyan előterjesztés születik, ami egyértelműen a pillanatnyi, beszűkült önkormányzati, gazdasági részérdekeket szolgálja, akkor, hogyha mi rögzítjük szakmai véleményünket, és azt mondjuk: uraim, ez nem lesz így jó, és megindokoljuk, hogy miért nem, de ti döntötök; tiétek a felelősség is, akkor a tes-

tületek gondolkodóba esnek, és általában elfogadják az érthetően előadott szakmai érveket.

Ez nyilván nem azt jelenti, hogy minden egyes esetet rendbe tudunk tenni, de nagyon sokat tudunk így is befolyásolni.

A helyzetet azonban bonyolítja, hogy az önkormányzat működésének van egy nagyon kérdéses oldala a területrendezés vonatkozásában. Az önkormányzat ugyanis egyszer jogszabályalkotó, és meghatározza az egyes területek felhasználhatóságát, beépítési lehetőségét, szabályozási előírásait. A másik oldalon pedig mint területek, teikek tulajdonosa, az ingatlanpiac normális szereplője. Ez sok esetben összeférhetetlenséget eredményez. Hozzátehetnénk, hogy harmadik szerepben jogalkalmazóként a saját maga által hozott szabályokat érvényesíti is. A helyzetet még külön nehezíti, hogy olyan építési törvény szerint dolgozunk, amit 1964-ben fogalmaztak meg, és a rendszerváltozást követően még a miniszteri szinten szabályozható ügyeinket sem sikerült újr szabályozni. Ilyen helyzetben muszáj, hogy legyen olyan független szakmai szervezet, aki megkísérli legalább a szakmaiság legfontosabb kérdéseit felszínre hozni a folyamatokban. Ezt egyedül nyilván nem teheti, csak a települési főépítészekkel, meg a térségben lévő építész kollégákkal együtt. Az a baj, hogy a települési főépítészek általában csak a nagyvárosokban vannak, vidéken nagyon kevés önkormányzati főépítész dolgozik, és itt hiányosabb az építésügyi igazgatás felkészültsége is.

Az, hogy a területi főépítészek közül ki milyen mód-szerekkel él, az személyiség kérdése, meg a helyi társadalmi viszonyok függvénye is. Az biztos, hogy mivei hatósági jogosítványaink nincsenek, csak úgy tudunk eredményt elérni, ha kölcsönösségi alapokat teremtünk. Ez tulajdonképpen nagyon jól illik egy olyan rendszerbe, ami továbbfejleszhető, és nemcsak egy átmeneti periódus sajátja lehet, hanem egy későbbi helyzet normális intézményeinek is részévé válhat. A minisztérium, akinek feladatává tették a területrendezést, az építésügyi igazgatást, az építészet szakmai irányítását, ellenőrzését, működtet egy független hálózatot, amit mindenki igénybe vehet.

Sok olyan tervvel jönnek hozzánk építetők is, de inkább kollégák és önkormányzatok, melyekkel kapcsolatban bennünket nem kellene megkeresni, tehát nem kötelező a véleményünket kikérni, mégis megteszik, mert felismerik, hogy érdekében áll az adott körülmények közötti legjobb megoldás megtalálása. Régen itt voltak a nagy tervezővállalatok, melyek infrastruktúrájukkal, működési rendjükkel szakmai fórumok is voltak. Mára szétestek ezek a struktúrák, mindenki egyedül dolgozik, mindenki a másik piaci partnere, majd hógynem ellenfele, mert a munkát meg kell szerezni, a megbízót ki kell szolgálni. Ilyen helyzetben feltétlenül meg kell próbálni legalább részben pótolni a hiányzó funkciókat.

Olyan szituációban, amikor minden mozog, amikor a szakmának is folyamatosan át kell állnia a piaci viszonyok kezelésére, ezek igen nehéz dolgok, mert senki sem tudja pontosan, hogyan kell csinálni. Mi sem tudjuk, ezért közö-

sen keressük a legjobb megoldásokat. Mikor a tervtanácsokat működtetjük, amikor folyamatosan próbáljuk a térségben dolgozó építészeket, területrendezőket konkrét ügyek megoldásában közös gondolkodásra bírni, a saját véleményünket az ő véleményük kontrolljának kiteve formálni. Ezek nagyon fontos elemei egy szükséges szakmai konszenzusnak, egy kiforrott, nyugalmi szakmai helyzet megteremtődésének, ami csak lépésről lépésre, a tapasztalatok folyamatában alakulhat ki.

Hogy milyen jövőjük lesz a területi főépítési irodáknak, az azon múlik, hogy az építésügy egészének az intézményrendszere hogyan áll fel. Ez a minisztériumi irányítástól a települési önkormányzatig, az I. fokú építésügyi hatóságokig az egész struktúrát jelenti. Hogyha egy más struktúra alakul ki, akkor nyilván a mi helyzetünk is más lesz. De hogy a térségben valahol a *középszinten* működtetnünk kell a piactól és az önkormányzattól független véleményező, tanácsadó és ellenőrző szervezeteket, abban egészen biztos vagyok.

Kiss Lajos:

Hivatalosan megfogalmazott feladatunk kiolvasható az Építésügyi Közlönyből. Ahogy Tóth Zoltán fogalmazott, viszonylag erőtlen a funkciónk ahhoz képest, ahogy a közigazgatásunknak kellene működnie. Én is úgy látom, hogy a munkánk kisebbik részét képezi a hivatalosan deklarált, és a miniszter törvényből eredő jogainak gyakorlása. E jogosítvánnyal kapcsolatban megjegyzem, hogy ebben a zavaros világban valakinek észre kell vennie és ki kell mondania, hogy valahol egy marhaság készül, akár az önkormányzati szférában, akár a szabadpiaci verseny területén. Zoli szerint nincs ilyen hatósági jogkörünk. Én úgy értelmezem, hogy vannak olyan esetek, amikor kifejezetten hatósági *modorban* lehet, sőt kell fellépni a szakszerűtlenség és a szabálytalanság ellen. Ha nincs lehetőség az ellenőrzésre, a számonkérésre, akkor ez anarchikus állapotot eredményezhet. Ilyenkor pedig már sem a ráolvasás, sem a könyörgés vagy a háromszoros ejnye-ejnye nem szokott segíteni.

Értelmezésem szerint egyik fő feladatunk az állami, illetve területi-térségi érdekek képviselése és tolmácsolása. Ehhez mindenféle hivatalos és informális eszközt fel kell használnunk. Véleményem szerint működésünk során az informális módszereknek talán még nagyobb jelentősége van, mint a szó szerint vett hivatalosnak. A munka hatékonyságát egy komplex ágazati érdekképviselő szolgálja elsősorban. E tevékenységet lehet menedzselésnek nevezni, minősíthető akadályelhárításnak, de jelentheti a szakma illetve a gyakorló kollégák „helyzetbe hozását” is. (Bizonyos értelemben akár misszionáriusi jellege is lehet.)

Fontosnak tartom továbbá a munkánkban a közvetítésre, az érdekek egyeztetésére és a szakmai koordinációra vonatkozó elemeket. Előfordul, hogy közreműködésünkkel könnyebben szót értenek egymással a szemben álló, ellentétes érdekek által motivált önkormányzati, tervező vagy beruházó kollégák. Ugyanez érvényesül a települések és térségek közötti konfliktushelyzetekben. Úgy tűnik, a kökemény közigazgatási határok „áttöréséhez” még szükség van külső közvetítőkre, animátorokra. Ha szerencséje és hitele van a területi főépítésznek, akkor e területen is eredményes lehet.

Ami a települési főépítészekkel való kapcsolatunkat illeti: lehet, hogy szakmai közhelynek tűnik, de őket természetes szövetségeseinknek tartom. Azok a városi főépítészkollégák – és most természetesen a többségről beszélek – akik profikként művelik szakmájukat, világosan értik a „szereposztást”. Nem féltékenyek, korrekten együttműködnek, igénylik szakmai és egyéb segítségünket. Az együttműködés egyik példája a Bács-Kiskun megyében bevezetett „Főépítési Klub”, amelynek égisze alatt rendszeresen találkozunk, és egyenrangú partnerekként vigadunk vagy szomorkodunk. (Tagja a Klubnak minden települési, a megyei valamint a területi főépítész.) Természetesen nem állítom, hogy a helyzet idillikus és konfliktusmentes. Kínos szakmai, eljárási, metodikai vagy etikai esetek sajnos előfordulnak. A józan és bölcs partnereink azonban mindig *fölül* tudnak emelkedni a személyes vagy önző szempontjaikon, és az „ügy” érdekében többnyire létrejön a közmegegyezés. Azt látom, hogy túlságosan egyedül és védtelenül vívják hétköznapi csatáikat a települési főépítészek. Sem az önkormányzati törvény, illetve az önkormányzati hivatalok, sem pedig az ágazati jogszabályok nem nyújtanak elegendő garanciát tisztességes működésükhöz. Ha nem működünk szorosán együtt, és folyamatosan nem igyekszünk biztonságos szakmai háttérrel és segítséget nyújtani részükre, úgy még többször maradnak alul józan szakmai érdekek a napi, gyakran marginális érdekekkel szemben. (Korábban elsősorban a politika túlkapasaitól kellett félnünk, mostanában a tőke arroganciájának kell ellenállni.) Harci eszközök, muníció és szövetségesek nélkül nem remélhetünk tisztes győzelmet.

Országépítő: A megyei főépítészek tevékenysége hogyan kapcsolódik ebbe a láncolatba?

Kiss Lajos:

Történelmi visszpillantással kezdem. Magyarországon előbb voltak területi főépítészek, mint megyei főépítészek. A hatvanas évek táján, amikor a megyei tanácsok politikai értelemben is megerősödtek, és az építésügyi ágazat egyre inkább visszaszorult, a területi főépítési funkciók egy részét fokozatosan a megyei főépítészek vették át. Nem sokkal később hivatalosan is megszűnt a területi főépítési rendszer, amelyet egyébként – eltérően a mai szisztémától – Budapesten élő és dolgozó kollégák „ingázással”, vidéki vendégszereplésként gyakoroltak. Mint közismert, a négy évvel ezelőtt bekövetkezett politikai és társadalmi változások hatására a megyei közigazgatás meggyengült, és ennek részeként a megyei főépítési hatáskör és funkció is visszaféldődött. Annak ellenére, hogy a hatásköri törvény néven nevezzi a *megyei főépítést*, jónéhány helyen nem igazán testreszabott feladatot kénytelenek végezni. Másként fogalmazva: legtöbb helyen a személyes rátermettség és ambíció, a korábban begyakorolt profil, és kapcsolatrendszer tartja életben és lendületben ezt az intézményt. Kár, mert sok kitűnő és megszállott megyei főépítész jobb sorsot érdemelne, arról nem is beszélve, hogy mennyit nyerne okosabb foglalkoztatásuk esetén a megye településhálózata. Ezt a kissé abnormalis helyzetet azzal igyekszünk javítani, hogy állandó jellegű külső munkatársként foglalkoztatjuk őket. Elsősorban a területi tervtanácsok titkáraiként.

Országépítő:

Milyen apparátussal dolgoztok, neked mondjuk, hány embered van, és milyen munkamegosztással dolgoznak?

Kiss Lajos:

Egységiesen négy vagy öt fős irodákat szervezhettünk, attól függően, hogy két vagy három megye tartozik egy főépítéshez. A Dél-alföldi Területi Főépítési Irodában Szegeден négy munkatársam van, közülük két építészmérnök, egy középiskolai végzettségű kolléga és egy ügyviteli munkatárs. Természetesen nálam is *státuszban* van két megyei főépítész, valamint az egyik megyéből egy kvázi-főépítész, tekintettel arra, hogy ott a megyei közgyűlés nem tartotta indokoltnak megyei főépítész kinevezését illetve alkalmazását! Megjegyzem még, hogy eseti megbízásokkal szakvélemények készítésére építész, illetve urbanista kollégákat rendszeresen felkérünk.

Országépítő:

A Te területeden milyen a települések ellátottsága főépítéssel, és van-e bármilyen lehetőség, hogy ahol hiány van, ott megpróbálj ösztökélni akár önkormányzatot, akár építészeket, hogy jöjjön létre egy ilyen kapcsolat?

Kiss Lajos:

Jelenleg sajnos a régió városainak nagyobbik felében nem alkalmaznak főépítést. Akad olyan megyei jogú város is – nem tudom, a nevét reklámozom-e – ahol évek óta nem akarnak, legújabbán pedig nem *tudnak* alkalmas kollégát beiktatni. (Előbb deklarálták, hogy nincs rá szükség, később pedig szerencsétlenül akartak a helyzeten változtatni.) Hivatalosan semmiféle eszközünk nincs arra, hogy e státuszt mindenütt elismertessük vagy betöltsük. Csak a józan felismerésre és bölcsességre – valamint a jó példákra hagyatkozhatunk. Én személy szerint állandóan provokálom az érintett polgármestereket, és igyekszem jó értelemben befolyásolni őket – eddig nem túl sok sikerrel.

Arató András:

Annyit még hozzátennék, hogy a bizonyos értelemben rossz hírbe keveredett szakmánkat belső nehézségek is sújtják. Rendezetlen a főépítési munkakör betöltésének, illetve az alkalmazásnak szinte minden feltétele. Némi túlzással azt mondhatjuk, hogy ma gyakorlatilag az lehet városi főépítész, aki csak akar. Hozzáértését, speciális szakképesítését és gyakorlatát, valamint affinitását nem mindig igénylik, és alig-alig követelik meg. Olvasni pályázatokat, amelyek *kivitelezési és beruházási* (sic!) gyakorlattal rendelkező főépítész jelölteket invitálnak. Üzemmérnök, általános mérnök, de talán még egyéb végzettség is fellelhető a pályán.

Országépítő:

Akkor ez még inkább jogossá teszi a kérdést, hogy milyen a települési főépítész szakmai háttere. Van a klub, amely – ha valaki igénybe veszi – jelent valami keveset. De jelentkezett-e például a Kamara, vagy a Kamara területi szervezete? Mert az, amit mondtál, hogy milyen feltételeknek kellene megfelelnie a főépítésznek, ezt meghatározni; és odafigyelni arra, hogy valaki mit csinál a településével, ezek sajátosan kamarai feladatok.

Kiss Lajos:

Azzal kezdem, hogy a hányatott sorsú kamarai törvény legfrissebb változatát nem ismerem. Bármit is tartalmazzon azonban, nem lehet kamarai feladat a főépítész tevékenységének ellenőrzése. Az viszont fontos lenne, hogy az építészmérnökök urbanisztikát gyakorló része – köztük a települési főépítész is – teljesen természetes módon kapjanak helyet, saját képviselőik által hitelesített érdekvédelmet az Építész Kamarában. Ismereteim szerint ezidáig ez a szakterület nem tudott integrálódni a Kamarába, ebből eredően a települési és a megyei főépítész pályáztatásával illetve alkalmasságának megítélésével összefüggő érdemi kamarai közreműködés sem valósult meg. Kiegészítőül megjegyzem, hogy természetesen a Kamara által delegált szakértőket a Területi Tervtanácsokban rendszeresen és remélem, hogy közmegelegedésre „dolgoztatom”.

Arató András:

Az Építész Kamarának jelenleg is van településrendezési tagozata.

Pap Klára:

De csak a tervezőket fogadja be, és ez óriási különbség. Az a probléma, hogy aki az építésigazgatásban dolgozik, és a településrendezéshez ért, azt már nem fogadja be a Kamara.

Arató András:

Ahogy én a már kész törvénytervezetet ismerem, benne van a lehetőség a nyitásra. Nem véletlenül, mert a kamarai tag főépítészek ezt szorgalmazták. Ugyanúgy tag lehet majd egy főépítész, mint ahogy az oktató vagy az államigazgatásban dolgozó építészek.

Kiss Lajos:

Eddig egyetlen próbálkozásom sem vezetett eredményre, hogy olyan ügyet, amit nem lehet államigazgatási székben megítélni, a Kamara arra hivatott, hozzáértő tagjaival rendezzen.

Arató András:

Hozzá tartozik az igazsághoz, hogy nemrég volt az Urbanisztikai Társaság közgyűlése, ahol ez a probléma nagyon élesen vetődött fel újra: szükség van-e egy ún. *urbanisták kamarájára*, vagy nincs, s ha igen, milyen legyen ez a kamara? Egy szakmai kamara csak a saját szakmai területén tevékenykedő szakemberek kamarája lehet. Elég nehéz elképzelni egy konkrét szakma kompetenciáját más szakmák szakemberei körében. Az urbanisztika esetében mégis valami ilyenről van szó, ha elfogadjuk, hogy urbanista lehet egy pszichológus, egy mérnök, egy közigazdász, stb. Az ügyet semmiképpen nem lehet lezártnak tekinteni.

Pap Klára:

Felmerült, hogy az Urbanisztikai Társaság Önkormányzati Főépítész Tagozata ajánlási szinten minősíthetné a főépítészeket, véleményt adva róluk a kinevezésük előtt. Ugyanakkor veszélyes dolog is ez, de legalább tanácsot lehetne kérni valakitől. Egy minisztérium ezt semmiképpen nem teheti meg, mert ezzel beleavatkozna az önkormányza-

tok jogaiba. Viszont egy egyesületi alapon működő, független önkormányzati szervezet véleményét az önkormányzatok is elfogadnák, és segítő szándéknak vennék.

Országépítő:

Nemsak arról van szó, hogy a főépítéssel urbanisztika jön be a településre, hiszen a főépítész nem egyszerűen csak urbanista, hanem jóval több ennél.

Arató András:

A többször módosított, az építésügyről szóló 1964. évi III. törvény (Ét.) megfelelő részeit sajnos nem alkalmazzák. Ugyanis a helyi önkormányzatokról szóló törvény 8. §-a, (amely a településfejlesztést és -rendezést a települési önkormányzat elidegeníthetetlen jogává és kötelességévé teszi) összhangban az Ét. 6. §-ával, mely a rendezési tervek készítését az önkormányzatok kötelességévé teszi, és az Ét. 25. § (1) és (2) bekezdésével. Ez utóbbi a fejlesztéssel-rendezéssel kapcsolatos döntések előkészítését az önkormányzati hivatalokban működő főépítész feladatává teszi. Nos, én úgy gondolom, ezzel törvényben deklaráltuk, hogy ez egy szakembert igénylő munka, így tehát erre a feladatra szakembert kell alkalmazni. Nélküle nem végezhető el szakszerűen.

Ebből az következik, hogy településrendezési és -fejlesztési kérdéseket csak olyan településeken lehet intézni, ahol a hivatalban főépítész működik. A jogalkotók arra gondoltak, amit mi is szeretnénk, ha megvalósulna, hogy azok a települések, amelyek nem rendelkeznek olyan szakemberrel, amilyen feladatot el kell látniuk, azok társulás formájában közösen alkalmazzanak erre a feladatra személyeket. Ez tudomásom szerint a BM-ben is támogatott elv.

Országépítő:

Itt nemcsak arról van szó, hogy vannak olyan feladatok, amikhez jog szerint szükséges a főépítész, hanem hogy olyan látszólagos apróságokkal is foglalkoznia kell egy főépítésznek, amikről nem jut a polgármester, jegyző, stb. eszébe, hogy ehhez szakember kellene. Azt mondják, hogy ezt mi is megcsináljuk, holott ha van ott főépítész megfelelő koncepcióval, akkor az esetlegességek, a nem valós érdekek érvényesítése a közösséggel szemben elkerülhetők. Ez persze nem jogi kérdés, de ha egy településen képviseli valaki a fejlesztés szempontjait, az nyilvánvalóan más színvonalat jelent.

Arató András:

El kell oszlatni egy tévhitet a főépítész elnevezést és funkciót illetően. A főépítész nem korlátlan ura szakterületének; csak addig terjed a hatásköre, ameddig ezt az országos előírások és a helyi rendeletek meghatározzák, pl. rendezési tervben, helyi szabályozási előírásokban, stb. Ettől – külön felhatalmazás nélkül – a főépítész nem térhet el, nem intézkedhet. Tehát önhatalmúlagon nem dönthet pl. épületek elhelyezéséről, színezéséről, ahogyan ezt sokan gondolják, és próbálják a főépítészeket is számon kérni.

A másik eloszlatandó tévhit a hierarchia kérdése. Még élnek a régi beidegződések a szakemberek, kollégák körében is. Azt hiszik, hogy a települési főépítésznek felettese a megyei, és neki pedig a területi főépítész. A jelenlegi törvények szerint ez messze nem így van; ez három önálló, kü-

lön funkció, más-más feladatkörrel. Az önkormányzati főépítészek – mint már korábban a törvénynél utaltam erre – az önkormányzatoktól kapják a megbízásukat, minden főhatósági vélemény nélkül, a területi főépítészek pedig a minisztertől. A települési főépítész tehát az önkormányzat szakembere, és neki nem felettese sem a megyei, sem a területi főépítész.

A főépítészi munka, legyen szó bármelyik változatáról, nagy teherbírási embert, rettentő nagy energiákat igényel; hallatlan egyeztetőkészséggel és rugalmassággal rendelkező, koordinációra alkalmas személyiséget. Az egyeztetés a fejlesztési-rendezési tevékenység egyik legfontosabb területe. Erre az angoloknál találunk példákat, akik azt mondják, hogy a kisebbségnek is lehet igaza, tehát az a döntés jó, amelyik azon a megoldáson alapul, amellyel minden résztvevő egyetért – valószínűleg kompromisszumok megkötésével. Például azt is megvizsgálják, hogy ha tizből nyolcan helyeselnék valamit, vajon a tiltakozó kettő miért mondja, hogy az nem helyes. Igyekeznek – főleg területfejlesztési kérdésekben – eljutni oda, hogy minden érdekeltnek igaza legyen. De idáig eljutni nagyon rögzös, és türelmet igénylő út! Itt kell beszélni a területi főépítész egyik lehetséges funkciójáról, pont az angol példa alapján. Ahol döntéseket hoznak – például rendezési terveknel – ott szükség van társadalmi kontrollra. Mi most nagyon nehéz, átmeneti társadalomban élünk. Nem az a megoldás, hogy mindent hivatalnokoknak kell ellenőrizniük, csak ebben a társadalomban még nem alakultak ki az ellenőrzés önálló szervezetei; azok a hatékony társadalmi szervezetek, amelyek élvezik a társadalom – vagy egy részének – bizalmát. Abban a pillanatban válik egészen komollyá a fejlesztési és rendezési terveknek az egyeztetési illetve jóváhagyási kérdése, amikor ez az egészséges folyamat beindul. Jelenleg a területi főépítész az, akinek törvényadta lehetősége van a rendezési terv hiányosságaira, egyeztetési problémáira felhívni az önkormányzat figyelmét – vétőjoga azonban neki sincs.

Pap Klára:

A velünk szomszédos Ausztriában egy igen erős szakmai, hivatali kontroll van, s ők a középszintet megtartották. Pedig ott is vannak egyesületek, meg zöldék, s van demokrácia. De a szakmai ellenőrzést fontosnak és szükségesnek tartják.

Arató András:

Nagy kérdés, hogy ez az ország melyik szisztémát veszi át. Jelenleg a világon – nagyjából – két rendszer fut. Az angolszász, amelyik alapvetően a kompromisszumot és az állandó tárgyalások módszerét tartja célravezetőnek – és végülis a területi főépítészek egyik mai feladata pontosan az volna, hogy az ilyen koordinációkat segítse, esetleg ezeket szervezze. A másik a német-porosz rendszer, amelyik szerint kell egy középszint, amely egy bizonyos államhatalmi szervezetet, kontrollt képvisel. Jelenleg ilyen funkciónk is van, ha gyengécske is. Tehát nem tiszta az ügy, a végső megoldás az önkormányzati törvény jövőjétől függ.

Egyre inkább az a meglátásom, hogy a rendezési tervek feladata alapvetően nem a konkrét funkciók (iskolák, lakótelepek) elhelyezése, hanem hogy megmondja; egyes területek hogyan és milyen mértékben terhelhetők (építés,

zaj, forgalom, por, fűtés, stb.) az is terhelés, hogy beépítünk egy területet, de ezt a terhelhetőséget rettenetesen nehéz mérni, és elég nehéz kimutatni, hogy egy terület meddig terhelhető még. Kevés a gyakorlatunk abban, hogyan lehetne ezt a rendezési tervben előírni, és önkormányzati rendelkezésben úgy megfogalmazni, hogy a szerencsétlen építési előadó végre is tudja hajtani. Eddig egyszerű volt a feladat, mert azt mondtuk: öt méter magas házat lehet ide tenni, az építési vonal itt van, stb. Ha azonban nem (csak) ez lesz a rendezési tervben, hanem inkább olyan adatok, követelményrendszer, amelyek a környezet terhelhetőségére fognak vonatkozni, akkor a tervezett létesítmény tervezőjének kell majd elsősorban bizonyítania, hogy a fejlesztés megfelel ezeknek a kritériumoknak; az abban folytatott technológia – legyen az akár lakás, akár ipar, mezőgazdaság – nem fogja túllépni ezeket a meghatározott kereteket. Tehát egy főépítésznek elsősorban nem az lesz a feladata, hogy milyen legyen a ház, hanem hogy egyáltalán megvalósítható-e ott az a fejlesztés, vagy sem. Itt már urbanisztikai, urbanista szemlélet kell. Ezért a főépítészt én főleg urbanistának tekintem.

Pap Klára:

A területi főépítészek nagy része urbanista is; alig van közöttük, aki csak építész képzettséggel rendelkezik – mindenestre szemléletben urbanisták. A települési főépítészek között is egyre több az urbanista.

Arató András:

A főépítészek közötti kapcsolatról még egy gondolat. Nem tudom elképzelni, hogy ne működjünk együtt, például a megyei önkormányzatokkal, megyei főépítészekkel. Jönnek a települések rendezési tervei az irodánkhoz. Mi 3-4 fős irodák vagyunk, építész végzettségűek. A rendezési tervek alátámasztó munkarészei pedig infrastruktúrával foglalkoznak. Nem értünk hozzá. Bár a tervekhez már csatolják a hatósági állásfoglalásokat, de az száraz hatósági vélemény egy konkrét megoldásra. A koncepcióról nem mondanak véleményt, s ez nem is feladatuk. Megnézik, hogy a szabványnak megfelel-e, de őket az például már nem érdekli, hogy a szomszéd település érdekével összhangban van-e. Az ilyen kérdésekben általában megkeresem a megyei szakembere-

ket, és néhány soros, rövid szakvéleményt kérek tőlük. Sohasem kaptam olyan választ, hogy „nem foglalkozom vele”. Örülnek, ha megkérjük őket, és megadják azt a szakmai támogatást, amire tudok hivatkozni. Ezeknek a szakembereknek a java része korábban is a megyei önkormányzatnál dolgozott. A településeket jól ismerik, felvállalták a koordinációt, fejlesztést megyei szinten, s ezért továbbra is vannak információik. Szóval nem igaz, hogy a megyei önkormányzatokra a területfejlesztésben nincs szükség, vagy nem alkalmasak a feladat ellátására. Úgy látom, hogy a legtöbb nagyon rajta van azon, hogy s településekkel igenis tartani kell a kapcsolatot. Nem hatalmi szóval, hanem felajánlani nekik a szükséges szakmai segítséget. Egyébként – ahogy Kiss Lajos is említette már – a tervtanácsok, szakmai konzultációk ügyeinek intézésében is rájuk támaszkodunk elsősorban.

Pap Klára:

Most volt egy urbanisztikai konferencia Siófokon, *Átmenet és urbanisztika* címmel. Dr. Szabó Lajos, a BM Önkormányzati Főosztály vezetője is tartott előadást. Sok főépítész is jelen volt, és kifogásolta, hogy miért nincs valamilyen munkaköri leírás, vagy tevékenységi lista az önkormányzati főépítészek számára. A törvények szerint szakmai minisztérium nem adhat önkormányzati dolgozóknak kötelező előírásokat. Van viszont egy áthidaló megoldás, és ezen próbálunk munkálkodni, nevezetesen hogy az Önkormányzati Tájékoztatóban, amelyet a BM minden önkormányzathoz eljuttat, mi is elhelyezünk írásokat. Szabó Lajos felajánlotta; ha ajánlást teszünk, hogy a megyei és a települési főépítészeknek mivel lenne célszerű foglalkozniuk, akkor ezt ott le lehet közölni. A Főépítész Kollégiumnak vannak az önkormányzati főépítészekre vonatkozó, 2-3 éves állásfoglalásaik, amiket saját maguk a főépítészek dolgoztak ki. Ezt most át kell nézni, és kissé kiegészíteni a mai helyzetnek megfelelően. (Például akkor nem voltak ott területi főépítészek.) Ez egy ajánlat volna az önkormányzatok részére; talán nem késünk el vele. Mert ha az új választások után új emberek kerülnek az önkormányzatokba, akkor nekünk ezt a jó értelemben vett *erjesztő* munkát újra előről kell kezdenünk.

FIGYELEM! NEM MINDENNAPI ÁLLÁSLEHETŐSÉGEK!

1. Kultúrtörténeti **expedíciós kutatócsoport** főállású illetve részfoglalkozású **munkatársakat keres** **Itthoni és/vagy utazó munkára.** Az expedíciók célja Belső-Ázsia. Orosz tárgyalóképes és lehetőleg török (esetleg angol vagy német) fordítói szintű nyelvtudás szükséges!

2. Ugyanez a kutatócsoport főállású illetve részfoglalkozású, itthon dolgozó, általános rendszerszemlélettel, számítástechnikai ismeretekkel rendelkező **munkatársakat keres szervezői feladatok ellátására.** Olyan emberre van szükségünk, aki **figyelemmel kíséri a számítástechnikai élet történéseit, újdonságait, önállóan dolgozik, kreatív, nagy teherbírási és képes átlátni a csoport munkáját.**

A szerves műveltség és az egészséges életmód iránti érdeklődés mindkét állás esetében előnyt jelent.

Az önéletrajzokat „Sziklarajzok” jellegre a következő címre kérjük: **1399 Bp. PF.: 701/456**